

13. Mongolien imperiumi

Mongolit ovat itäaasialainen kansa, jonka tunnusmerkki on mongolikielet. Heitä asuu pääasiassa sisä-mongolian autonomisella alueella, venäjällä ja kiinassa. Mongolit olivat normaali paimentolaisheimo ennen kuin Tsingis-kaani kokosi ratsumiehensä ja aloitti imperiumin rakentamisen. Mongolien hallinnassa oli parhaimmillaan 35 miljoonaa neliökilometriä aasiasta ja euroopasta ja heidän alaisuudessaan oli noin puolet maailman väestöstä. Mongolien valtakunta on pinta-alaltaan yksi historian suurimmista yhtenäisistä valtioista. 1200-luvun valloitusodot laajensivat imperiumia räjähdysten lailla. Mongolien valloitusretkiä voidaan pitää valtakunnan yhtenäisyyden takia välttämättöminä. Kun Tsingis seuraajineen oli liittänyt suurimman osan ympäröivistä heimoista valtakuntaansa ja luonut voimakkaan armeijan, oli sen voima suunnattava ulospäin eri heimojen yhtenäisyyden takia. Valloitetut kansat liitettiin mongoliarmeijaan, armeijan kasvu kiihdytti valloituksia. Mongolien vahvuus ja osa syy mikä mahdollisti mongolien imperiumin laajentumisen, oli Tsingis-kaani. Hän oli vahva johtaja ja hänen tavoitteensa oli saada kaikki maailman kansat mongolien valtaan. Mongolivaltakunnan heikkous oli myös Tsingis-kaani. Mongolien valtakunta kattoi niin suuren alueen, että sitä pystyi hallitsemaan ainoastaan Tsingiksen kaltainen vahva johtaja. Tsingis valtasi suurimman osan mongolien alueista vuosina 1206-1227 ja teki myös pieniä iskuja Ukrainaan ja Puolan eteläosiin. Vaikka Tsingis oli vahva johtaja, oli mongolien imperiumi liian suuri yhdelle miehelle hallittavaksi, joten hän lahjoitti osan valloitetuista alueista sukulaistensa hallittavaksi, lähinnä neljälle pojalleen. Alueiden valtaukset jatkuivat Tsingiksen kuoltua hänen poikiensa toimesta. Muunmuassa Tsingiksen pojanpoika valloitti suuria alueita venäjältä 1230 luvulla. Mongolien yhtenäinen valtio kohtasi loppunsa 1294, kun viimeinen suurkaani Kublai kuoli. Sen jälkeen mongolien valtio jakautui useammaksi valtioksi.

Koska mongolien imperiumi kattoi miljoonia neliökilometrejä, tarvittiin niin suuren alueen hallintaan selvä laki ja ohjeistus miten ihmisten tulee toimia. Tsingis-kaani hallitsi valtakuntaa itse kehittämällään jasa-lakikokoelmallaan. Sen perustana oli idea, ettei ihmisen aseman valtakunnassa pitäisi perustua vain sukulaissuhteiden perusteella vaan enemmänkin yksilön kykyihin ja saavutuksiin pohjautuen. Lakikokoelma oli tasavertainen köyhien ja rikkaiden välillä yhteiskuntaluokkien välisestä hierarkiasta huolimatta. Samat säännöt koskivat köyhiä ja rikkaita ja heitä rankaistiin yhtä vahvasti. Mongolien valtakunnassa kaikki olivat siis tasavertaisia oikeuden edessä. Tsingis kohtasi lakia suunnitellessaan haasteen. Mongoleilla ei ollut kirjakieltä ja valtakunnan hallinto vaati kirjoitettua sanaa. Tsingis määräsi uiguurien kirjaimiston mongolien käyttöön ja näin loi pohjan mongolin kirjakielelle.

Valloittaakseen koko maan kansat alaisuuteensa, Tsingis tarvitsi suuren ja hurjan armeijan. Hän käytti hyväkseen vanhoja paimentolaistraditioita armeijan järjestämiseen. Mongolien sodankäynti oli järjestelmällistä, taktikoivaa ja kurinalaista. Mongoliarmeija erottui muista nopeudessa ja liikkuvuudessa. Tämän mahdollisti mm. ohuempi haarniska, mitä esimerkiksi ratsuväki käytti. Kaikki mongolit olivat taitavia jousilla ampujia, heille opetettiin ampumista jo lapsena. Esimerkiksi jousiampujien tuhovoimaa lisäsi Mongolien kehittynyt sotateknologia. Heillä oli kehittyneempiä nuolia ja nuolenpääät läpäisivät jopa haarniskan. He tiesivät kehittyneiden ammustensa tuhovoiman ja siksi välttivät lähitaisteluun ryntäämistä ennen kuin olivat heikentäneet vastustajaansa mahdollisimman paljon jousiensä tuhoivoimalla. Mongolit eivät koskaan ns. rynnänneet sotaan. Sodankäynti oli taktikointia ja ennen edes harkintaa sotaretkestä, yritettiin oppia kaikki mahdollinen vihollisesta ja ympäristöstä, jossa taistelu käytiin. Vaikka mongolit olivat liikkuvia satureita oli mongoliarmeijalla hallussa erilaiset sotataktiikat. He käyttivät mm. erilaisia piiritysmenetelmiä vihollisen saartamiseen. Koska mongolit ovat alunperin paimentolaisheimo, oli heille tuttua pitkien matkojen kulkeminen ja karut olosuhteet. Mahdollisuus liikkua pitkiäkin matkoja teki mongoliarmeijasta erityisen vaarallisen.

Mongolit olivat hyvin suvaitsevaisia valloittamiensa alueiden suhteen. Valloitetut kansat saivat yleensä pitää oman uskontonsa ja tapansa. Tästä syystä mongolien imperiumin uskonnollisuus oli moninaista ja vaikeaa määrittää. Mongolien oma uskonto muistutti tavallista paimentolaisten uskontoa, jonka tärkeä osa oli shamanismi. Paimentolaisuskonnoissa tärkeää on erilaiset puhdistautumisriitit.

Lähteet:

<http://fi.wikipedia.org/wiki/Mongolivaltakunta> (luettu 16.1.2015)

<http://historianet.fi/sivilisaatiot/top-10-historian-merkittaevimmaet-imperiumit> (luettu 16.1.2015)

http://www.tiede.fi/artikkeli/jutut/artikkelit/mongolia_ratsastettiin_maailmankartalle (luettu 16.1.2015)

<http://wol.jw.org/fi/wol/d/r16/lp-fi/102008165> (luettu 16.1.2015)